

PROSVETA

GLASILLO SLOVENSKIE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKIE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 15c za tri mesec; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.12 za tri meseca.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oklepjanju n. pr. (Nov. 15-18) poleg vašega imena in naslova poslani, da vam je z tem dnevnem poteka naročnina. Ponovito jo prevečeno, da se vam ne ustavi list.

ZIVEŽNI POLOŽAJ.

Morje zopet postaja svobodno in s tem nastaja nova živežna situacija.

Zivilska uprava je že obljudila, da padejo kmalu omejitve za pšenično moko, če morje ostane svobodno in pride do mirovnih pogajanj. Odpravili bodo primeske pšenični moki in prihajala bo zopet čista moka na trg. Mednarodni živilski svet je naznanil, da bodo omejitve odpravljene okoli Novega leta. Razlogi so v dejstvu, da bo lahko prihajala na trg pšenica iz Avstralije in Argentinije. Do sedaj je prišlo malo pšenice iz Avstralije v Evropo, kajti v Sredozemskem morju so prezale na ladje nemške in avstrijske potapljače. Po došlih poročilih so pšenico v Avstraliji spravili v skladišča, ki so jih nalašč zgradili v ta namen. Ta pšenica je sedaj pripravljena za izvoz.

Res je, da pšenica spada med glavne ljudska živila, vendar se pa ne morejo ljudje prehranjevati samo s pšenico. Poleg pšenice potrebuje človek za svojo prehranitev tudi druga živila. In če bo morje odprto za prevažanje pšenice iz Avstralije v Evropo, bo morje odprto tudi za izvoz drugih živil iz Amerike v Evropo, ki jih ne pridelajo v Avstraliji, ali ki se spridijo vsled dolgotrajne vožnje na ladjah. Za ta živila, pridelana v Ameriki, bo odprt evropski trg. Poleg moramo računati, da se poveča živežni trg v Evropi, to se pravi, da bo treba v bližnji bodočnosti prehraniti več ljudi kot doslej. Zalagati ne bo le treba ljudstva v zavezniških državah, ampak zavezniki in Združene države bodo skrbele, da ne bo stradalo ljudstvo v Avstro-Ogrski in Nemčiji.

Za pšenico imamo določeno maksimalno ceno, ki ostane, čeudi naraste povpraševanje po nji na svetovnem trgu. Bati se ni torej, da se pšenica podraži. Popolnoma drugače je z drugim živežem, ki nima določene maksimalne cene in je njegova cena odvisna od povpraševanja po njem na svetovnem trgu. Če se tak živež lahko izvaja v druge, tuje kraje, je samoposebica, da se na domaćem trgu podraži, če prihaja nanj v manjši množini, zahteva po njem je pa velika.

To dejstvo priporoča, da morajo gospodinje še vpredno varčevati z živežem in ne traktiti z njim. Vsaka potrata z živežem pomnožuje zahtevo po njem na trgu, kar ga zopet draži in goni cene navzgor.

Cetudi dobimo pšenično moko brez primeskov na trg, varčevati bo treba z živili še vprihodnje, dokler ne nastane živežni položaj na svetovnem trgu zopet normalen.

KDO POSTOPA PRAVILNO?

New York je največje mesto v Ameriki. V njem so zloglasne stanovanjske kasarne, v katerih žive tisoči proletarjev na omejenem in majhnem prostoru. Kjer stoje stanovanjske kasarne, se ne more govoriti o svežem in čistem zraku. Sploh je prebivalstvo v New Yorku precej gosto naseljeno kot je v navadi v industrijskih in pristaniščnih mestih.

Influenca se je pričela širiti tudi v New Yorku. Prišla je nenadoma in ravnotako je pričela ponehavati. Zgodilo se je ravnotako kot v drugih velikih in malih ameriških mestih. Ali nekaj se je zgodilo v New Yorku, kar ni bilo opaziti v drugih mestih.

Časniki so poročali dan za dnem, kako stroge odredbe izdajajo zdravstvene in politične oblasti proti influenci, da omejejo razširjene in jo preženejo iz mesta. Zapisali so gledališča, prepovedali shode in seje, v Chicagu so celo prepovedali kaditi na vozeh ulične železnice. V nekaterih mestih so ljudje nosili torbe na ustih, da se ubrijo influenc.

Takih vesti ni bilo iz New Yorka. Tam je zdravstveni komisar dr. Copeland. Izdal je prav mile odredbe, ki so se samo nanašale na transportacijo ljudi v mestu. In komaj so poročila naznamila, da influenca pojenuje v mestu, je dr. Copeland izjavil, da je treba kmalu odpraviti tudi te omejitve. Dr. Copelandove omejitve so obstale v tem, da naj pazijo na to, da ne bodo vozovi ulične, nadučilne in podučilne železnice nabasani z ljudmi, kadar odhajajo ljudje na delo in se vračajo od dela domov. V ta namen je priporočil, naj se modifisirajo delovne ure in vozovi uličnih železnic ne bodo natlačeni z ljudstvom.

Kako enostavne so bile te omejitve in kljub temu je šla influenca iz New Yorka, kot je prišla vanj.

In ko so dr. Copelanda vprašali, zakaj ni segel po bolj ostrih odredbah, je mirno odgovoril, če se naenkrat spremene navade milijonov ljudi ali pa manjšega števila v majhnem mestu, tedaj nastane reakcija, ki povzroči to, kar se hoče zabraniti. Dr. Copeland ni hotel strašiti ljudstva z omejitvami, in povdáril je, da je primerjajoč statistične podatke z kontumaciranimi mesti prišel do prečicanja, da je ubral pravo pot.

Ko se je leta 1889—1890 pojavila influenca v Evropi, tudi tam ni bilo ostrih omejitev. Dogodilo se je ravno to kot sedaj v New Yorku in drugih ameriških mestih, ki so izdala ostre omejitve odredbe. Influenca se je pojavila nenadoma in ravnotako na hitro je pričela pojenjavati in končno je vzela slovo.

Vsled tega je parmetno, da se s statistiko dokaže, kdo je v pravem. Vzamejo naj se številke drugih mest, v katerih so bile ostre odredbe, in primerjajo s številom žrtev influence v New Yorku. Seveda je treba pri tem tudi vpoštevati število prebivalstva. Vzlic temu pa ostane fakt, ki se ne da utajiti, da je influenca v New Yorku pričela hitro pojenjavati, čeprav dr. Copeland ni izdal ostrih omejitvenih odredb. In to povzroča vprašanje, kdo je v pravem: Dr. Copeland ali pa mestne občine, ki so preganjale influenco z ostromi odredbami?

Z. S., h kateri je pridruženo tudi prej imenovano društvo. Tu je bil splošno znan vsled svoje aktivnosti in tukajnja javnost ga bo zelo pogrešala. — Jozef Benčič, star 24 let, zapušča ženo, otroka, brata in sestro. Doma je bil pri Šmarinem v Savinjski dolini na Spodnjem Štajerskem. — John Jošt, star 17 let, tu zapušča starše, sestro in braće. — Martin Glogelj, star 31 let, tu zapušča ženo in stiri male otročice. Doma je bil pri Ljubnem v Savinjski dolini na Spodnjem Štajerskem. Bil je član društva Luč Slobode. JPZS.

Pokojnikom naj bo lahka ameriška gruda.

Anton Verhovnik, član SNPJ.

Ironton, Minn. — Vsled epidemije so vsa zborovanja prepovedana in javni prostori zaprti. Vsled prenapolnjenih bolnišnic so spremenili mestno hišo v začasno bolnišnico, kamor odpeljajo vsakega bolnika, ki zbolel za influenco. Ko se stanje nekoliko izboljša, ga posluje ven, na ujetovo mesto pa pripeljajo drugega bolnika. V manjših mestih so vse take prostore, kot mestne hiše, v nekaterih krajih tudi šole, spremenili v bolnišnice, kajti prave bolnišnice so bile v manjših mestih že pred pričetkom epidemije napolnjene z bolniki.

Tu sta umrla dva Slovence, prvi je Tony Dolasich, član društva Ironton, št. 197, SNPJ. Pokopan je bil, ne da bi članstvo vedelo o pogrebu, razum društvenega odbora. Zapustil je soprogos petimi otroci v starosti od 8 mesecev do 8 let. Drugi je Anton Ravnikar, samec, ki je živel na Woodrow Mine. — Meni je influenca za enkrat prizanesla, toda če me ne bo še obiskala, sedva se ne morem vedeti dokler bo imela tu svoje bivališče.

Zdravniki in postni uradniki nosijo na obrazu, ali bolje na ustih in nosu nekake "caine", ki me spominjajo na "caine", ki smo jih dajali kravam in volom na gobec ob času manjenja proti v okolici Črnomolja. — Jože Mihatov iz Lahinja.

W. Colorado Springs, Colo. — Že dve leti ni bilo v nobenem slovenskem listu dopisa iz te male naselbine, tako, da smo prav malo poznani v slovenski javnosti. Tu imamo dve slovenski društvi, eno je društvo Triglav, št. 94, SNPJ, in drugo je društvo Zvon, ZSZ. Društvi lastujeta svojo dvorano, na katero sta lahko ponosni, ker se je posrečilo v tako majhnji naselbini postaviti poslopje, ki je last tukajšnjih rojakov. Članstvu sedaj ni treba iskati prostorov za seje v tujih lokalih, ker ima svoj dom.

Epidemija influenze nam je dosedaj že precej prizanesala. Na tej bolezni je dosedaj, ko to pišem, umrl 2. novembra Andrew Mance, rodom Hrvat, star 33 let. Rojen je bil nekje ob hrvatsko-kranjski meji. V tej naselbini nima sorodnikov, pač pa ima sestro Frančiško v Crested Butte, Colo., omoženo Šuler. Član kakega podpornega društva ni bil, pač pa je bil član unije rudarjev. Pokopan je bil dne 5. novembra po katoliških obredih. Tu je živel kakih šest tednov, preje pa je bival nekje pri Trinidadu v južni Coloradi. Dasiravno ni bil med nami dolgo časa, je bil kajiblju temu zelo priljubljen, kar so njegovi prijatelji dokazali tudi s tem, da so mu okrasili krsto v nji ponči o svetovnih dogodkih, ima na razpolago povest, poučno gradivo in razno drugo čitivo, ki ga prinaša dnevnik Prosvete. Zato takemu listu privočim velik gmočni uspeh, da se bo čim bolj izpopoljujeval in bo na ta način postajal za čitalje še bogatejši vir raznovrstnega poučnega, zabavnega, političnega, kulturnega in drugega čitiva in raznih vesti iz vseh krajev sveta. Rojaki, poskušajte podpirati tak list s tem, da mu pridobivate naročnikov in čitalcev.

John Teran.

Copemist, Mich. — Tu ni kake slovenske ali hrvatske kolonije, kajti v tem kraju živita dve slovenski družini, to je Petra Romšček in moja. Naseljeni smo na farmah. Priselili smo se pred temi tedni iz So. Range, Mich.

Prosvete nisem prejemal nekaj časa, pa niti je tako dolg čas po nji, da sem komaj čkal ujetega zopetnega obiska. List se mi zelo dopade vsled raznovrstnega gradiva, ki ga prinaša. Človek se takega lista tako privadi, kajti naprimer nekateri kajenja itd. in take načade se ne dajo opustili. Toda navada čitalcu Prosvete je koristna, ker se človek v nji ponči o svetovnih dogodkih, ima na razpolago povest, poučno gradivo in razno drugo čitivo, ki ga prinaša dnevnik Prosvete. Zato takemu listu privočim velik gmočni uspeh, da se bo čim bolj izpopoljujeval in bo na ta način postajal za čitalje še bogatejši vir raznovrstnega poučnega, zabavnega, političnega, kulturnega in drugega čitiva in raznih vesti iz vseh krajev sveta. Rojaki, poskušajte podpirati tak list s tem, da mu pridobivate naročnikov in čitalcev.

John Klobučar.

Ft. Washington, Wis. — Tu so podlegli španski influenca stiri Slovence. Bolezen se je tu precej trdno vgnedila, kajtor v večini krajih po Združenih državah. Imena umrlih rojakov so: Frank Zakarijev, star 32 let, doma iz Latincev pri Rečici v Savinjski dolini na Spodnjem Štajerskem. Zapušča ženo, stiri otroke in brata. Bil je tajnik društva Latice Slovencev in glavni predsednik podporne organizacije J. P.

Blagin pokojnikom bodi lahka ameriška gruda.

Frank Grošelj, tajnik.

no društvo, pač pa naj bo ta slučaj za vzgled tistim, ki ona žujejo podporno društvo. Tisočkrat se je v naših listih povdralo važnost podpornih organizacij za tiste sloje, ki nimajo dovolj sredstev za pokritje izdatkov v slučajih bolezni, nesreč ali smrti. Toda, kakor je pokazala ravno ta epidemija, je se precej takih, ki niso člani društva. Taki ljudje si menda predstavljajo, da ne bodo nikdar bolni, da ne bodo nikdar potrebovali pomoći bratovških organizacij. Potem pa, ko se jim pritepi hreča, so navezani na pomoč dobroščernih rojakov. V slučajih smrti takih ljudi, ki niso člani društva, se le premnogokrat zgodi, da je treba kolekte za pokritje pogrebnih stroškov. Ljudje sicer ne odrekajo prispevati sveto, toda pri tem jih vendar ne vdaja misel, da bi tak oseba bila ravno tako lahko član podpornih organizacij, kakor vsak drug.

Pokojni Martin je nas zapustil v najlepši dobi starosti, star še 31 let. Zahvaljujem se vsem, ki so prispevali za pokritje pogrebnih stroškov za umrelga Martina. Je stal \$160.00, nabrali smo pa sto dolarjev. Ostalo sveto sta dala brat Marko in svak Mike Božič.

Pokojniku naj bo lahka svoboda ameriške zemlje.

V 247 številki Prosvete sem čital dopis, v katerem poroča domišnik, da se naročniki ježe na VII. redno konvencijo SNPJ, ker je povabilo naročnino na dnevnik Prosvete. Jaz takega nasprotovanja nikakor ne morem razumeti, kajti nemogoče je pričakovati izdajanje Prosvete v teh draginjskih časih po stari ceni. Plača tiskarskega objekta se zvišuje. Cena papirju in drugim tiskarskim potrebovanim se je zvišala. Tudi uredniško objektje ne more delati za tisto plačo kakor preje. Mi vidimo, kako so se podražili drugi listi in zakaj bi potem nasprotovali podražilu Prosvete! Ako se list s to naročnino ne izplačuje, je treba zvišati naročnino, da se pokrije primanjkljaj.

Jaz nisem član SNPJ, pač pa sem naročnik Prosvete, ki jo smatram za najboljši slovenski dnevnik v Združenih državah. Kdo podpira ta list, podpira tudi sam sebe. V Prosveti imate toliko raznovrstnega gradiva, podnebega kakor tudi drugega, da je dolžnost naših rojakov razširjena v slovenskih listov v Združenih državah. Potem bomo tudi lahko pričakovali povečanje in še boljše izpopolnjevanje lista.

Peter Šterk.

Biseker, Pa. — Dne 4. novembra je tu umrl rojak Jožef Klančar, star okoli 35 let. Podlegel je španski influenca. Zapušča brata nekje v Clevelandu. V Ameriki je bival okoli pet let.

Karl Radaj.

Gallup, New Mex. — Tudi tu je zahtevala španska influenca precejšnje žrtev, ali bolje povedano, kuga. Tudi mene je že tiscala v grob, toda mi je že vseeno odpustila. Tu si je izbrala le bolj močne ljudi srednje starosti. Društvo Gorecje št. 120, SNPJ, je izgubilo štiri člane, ki jih je izbrala iz naše srede epidemije. Umrli so: Frank Mlakar, preminil 14. oktobra, soprogpa pa mu je sledila 21. oktobra. Zapuščata tri otroke v starosti od štirih mesecev do štirih let. Doma sta bila iz Doveca na Primorskem. Anton Marinšek, samec, doma nekje iz Gorenjskega, Nikolaj Verkijan, samec, rodom Hrvat. Anton Naglič, oženjen, držina živi v starem kraju. Vsi so bili vzorčni člani društva Gorecje.

Blagin pokojnikom bodi lahka ameriška gruda.

Frank Grošelj, tajnik.

NEVAREN PLIN.

Pittsburgh, Pa. — Pet in dvajset delavec je mrtvih in mnogo je jih nahaja v kritičnem položaju, ker so vdihali vasek v jekarni Jones & Laughlin Steel Companije strupen plin.

Delavec so delali v plavžu, ko se je dogodila nesreča. Iz neznanega vzroka je uzel strupen plin iz plavža v

AUTOKRACIJA V NEMČIJI PADLA.

(Nadaljevanje s prve strani)

Hamburgu in Bremenu, drugi pa ne Bavarskem in ob Reni.

Liebknecht, Scheidemann in Ebert so danes tri vodilne sile zmagovalne revolucionarje. Scheidemann se je v nekaj dnevih preveli v revolucionarja, dasiravno se zmirjal apelirala na delavce, da ne smejo poslušati ruskih boljševikov.

Razume se, da so veliko ponudile tudi krepke Wilsonove note, ki so dokazale nemškemu ljudstvu, da Amerika se ne bo nikdar pogajala s kajzerjem za mir. In danes poročajo, da je ljudstvo v Berlinu včeraj prepevalo na ultimatum marseljeze tudi ameriško himno "Star Spangled Banner"!

HOLANDSKA INTERNIRA EX-KAJZEERJA IN NJEGOV STAB.

London, 11. nov. — Iz Rotterdamu javljajo, da bo holandska vlada internirala bivšega kajzera, njegovo ženo, ex-kronprinca in ostalo družbo, ki je v soboto pribrala čez mejo na Holandsko. Poročevalce pravi, da je bil med cesarskimi beguni tudi "neki star mož" in sodi se, da je feldmarschal Hindenburg.

Viljem Hohenzollern je prišel v Maastricht v nedeljo ponoči s posebnim vlakom, ki je bil strogo zastrupljen z nizozemskimi vojaki. Holandska vlada ni ugodila njegovi prošnji, da bi se nastanil v gradu Middachten, pač pa je ukazala, da se mora vsa prtljaga cesarske družbe, ki je neki zelo bogata, odpeljati v tabor za interniranje.

V Maastrichtu je moral ex-kajzer izstopiti in presesti na drugi vlak pod stražo holandskih vojakov. Na kolodvoru se je zbrala velika množica ljudi, ki so na veliki zadovoljnost opazovali nenavadno družbo. Viljem je imel na sebi uniformo, toda na glavi je imel kapo, ne pa čelade, ki jo je navadno zmratil nosil. Hodil je nervozno gorpadol po peronu in kadil cigarete.

Ko je bivši kajzér stopil v avtomobil na belgijskih tleh, v katerem se je v družbi svojega staba odpeljal čez mejo, je bila navzoča velika množica belgijskih civilistov, ki so vpili za ujim: "Streč no pot v Pariz!" Nemški vojaki na holandski meji so zaplesali vesela, ko je Hohenzollern izginil na drugi strani meje.

Delavci so se nastanili v plavarskih palačah.

Kodanj, 11. nov. — Delavsko-vojaški svet v Duesseldorfu je razglasil, da bo vsakdo ustreljen, ki bo kradel živež ali na drugi način izkoristil revolucionarje.

Ni ga mesta v Nemčiji, kjer ne bi vhrala rdeče zastave.

Iz Monakova poročajo, da je bavarski kralj s sinom in hčerami izginil nekam že v četrtek zvečer. Kralj se je odpeljal v avtomobil. Delavsko-vojaški svet se je drugi dan nastanil v kraljevi palači.

V Hamburgu sta bili ustreljeni dve ženski, ki sta pomagali oficirjem braniti vojaške batre proti revolucionarjem.

Beguni, ki so prišli na Dansko, pripovedujejo, da je videti kupec pušk na vsaki železniški postaji. Zmetali so jih vojaški deserterji, ki so pobegnili domov. V nemških restavracijah ni več videti slike kajzera, Lüdendorfa niti kronprinca, le Hindenburgova slika še starišča tukrat.

Kakor javljajo iz Berlina, bodo socialisti dovolili večjim trenim buržouznim strankam, da imajo vsaka po enega zastopnika v novem demokratičnem kabinetu. Klerikalno stranko bo vsekakor zastopal Erzberger.

Voditelji revolucionarjev niso dopustili, da bi se bila revolucionarja razširila med čete na fronti, dokler ni bilo podpisano premirje. Razume se, da bo revolucionarna vlada takoj pozvala domov vse čete iz Francije, Belgije, Rusije in kjerkoli se nahajajo.

Revolucionarji lovijo profitarje

London, 11. nov. — Po vseh iz Kodanja je delavsko-vojaški svet zastrrazil vso dansko mejo, in izdal povelje, da morajo vojaki prijeti vsakega profitarja

in bogatina, ki bi skušal pobegniti čez mejo.

Revolucionarji po mnogih mestih zahtevajo, da nova, socialistična vlada črta vse vojne dolgovce.

Prvo delo zmagovalnih revolucionarjev v Berlinu je bila, da so razorozili policijo, ki je bila znana kot najbolj brutalna polog dunajske na svetu.

Ko je bila pretrgana železniška zvezca vsled štrajka in drugih neprilik, so revolucionarni kurirji pluli na eroplanih in ceplinah od mesta do mesta in pozivali ljudstvo na ustajo.

V Nemčiji jezdaj zavladala popolna svoboda tiska in govora.

* * * *Nekrvava revolucija.*

London, 11. nov. — Teodor Wolff, šef znane časnikarske agencije v Berlinu, je včeraj poslal brezčično brojavo angloškemu časnikarju Northcliffeju, javljajoč, da je največja revolucija v zgodovini človeštva končala s tako neznamnimi žrtvami, da jih ni vredno omenjati. V Berlinu so bili ubiti le trije vojaki. Wolff dalje javlja, da je Nemčija zdaj pripravljena stopiti v ligo demokratičnih držav. Obenem je sporočil, da je njegova časnikarska agentura pod kontrolo socialistov.

Demokratična Nemčija dobile milejše mirovne pogoje.

London, 11. nov. — Lord Robert Cecil, podpredstnik angleškega zunanjega ministarstva, je izjavil danes, da nova, demokratična Nemčija je lahko zagotovljena, da bodo mirovni pogoji milejši, takor bi pa bili, če bi se imel sklepati mir s prejšnjimi avtokratimi.

Eden glavnih pogojev, ki ga je zastavil predsednik Wilson, je odpravila nasilne avtokracije, ki ni odgovorn na nikomur drugemu kakor Bogu, je izvršen s padcem dinastije Hohenzolerncev in njenega militarizma.

Homatije v Avstro-Ogrski.

Bivši cesar Karl pobegnil v Švico.

London, 11. novembra. — Iz Kodanja poročajo, da sta bivši avstrijski cesar Karl in njegova žena Zita pobegnili čez mejo v Švico. Nastanila sta se nekje v bližini Kostniškega jezera.

"Daily Express" je informiran, ran, da sta bavarski kralj Ludvig in njegov sin, kronprinec Ruprecht, tudi pobegnili čez mejo. Saksonski kralj je abdiciral, toda ne ve se, kje je.

Princ Henrik, brat bivšega kajzera, je pobegnil na Dansko z rano, katero mu je prizadala revolucionarna krogla v Kielu.

Druga vest se glasi, da je pričakovati v Nemčiji dolgo vrsto samomorov. Revolucionarji je zajela takoreč celo armado kajzerjevih hlapcev, grofov, knezov in druge plemenite in junkerske gospode, nad katero se bo skušalo nemško ljudstvo zdaj kruto măševati za vse nezaslikane krivice.

Vodja Kruppovalov tovarn in njegova žena Bertha Krupp, najboljegi zakonski par v Nemčiji, sta že v rokah revolucionarjev.

Revolucionarji so zastrazili dansko in holadsko mejo, da preprečijo splošen beg militarnih desertošev in imperialistov, ki bodo morali dati obračun.

Socialisti v Nemčiji so zasegli vse časopise in brzjavne agenture, kakor tudi železnicne.

Izgredi v Budapešti.

Bazel, 11. nov. — Včeraj so bili v Budapešti burni izgredi. Velika množica je napadla poslopje avstrijske delegacije in jo zelo poškodovala.

Ciani habsburške dinastije prihajajo drug za drugim v Švico.

Poljski si je ozrl Galicijo.

Amsterdam, 11. nov. — Poljske čete so okupirale Galicijo, ki je zdaj pridružena poljski republike.

Specialisti poslanec Dajszanski v prejšnjem avstrijskem parlamentu in voditelj poljskih socialistov, je imenovan začasnim predsednikom poljske republike.

Omorate narodino na Prosve

Razno iz inozemstva.

Pasič sklicuje jugoslovanski kongres.

Zeneva, 11. nov. — Sem je prisel Peter Pasič, srbski ministrski predsednik, ki je izjavil, da v kratkem sklice jugoslovanski kongres, na katerega bodo srbski, hrvaški in slovenski delegati sprejeli novo ustavo države Jugoslavije.

(Pasič, ki zastopa sedanjo vladu kralja Petra, se grdo moti, če misli, da bo kakšna kraljeva vlada sklicevala kongres za Slovence in Hrvate; se bolj se pa moti, če upa, da bodo ravno Jugoslovani tisti največji tepeci, ki bi v sedanji veliki dobi, ko se porajajo republike na vseh koncih in krajin, uklonili vrat v jarem nove monarhije. — Op. ured.)

SRBSKA OKUPACIJA SLOVENSKIH VASI.

London, 11. nov. — Je Soluna javljajo, da so srbske čete okupirale sledeče kraje v Slavoniji, Žemlin, Mitrovica, Moldavija, Bazijas, Kovin, Pančeve in Kle-

ITALIJANI SLAVIJO "OSVOBODITEV TRSTA."

Rim, 11. nov. — General Petitti, italijanski governor v Trstu, je izdal proklamacijo na prebivalstvo v Trstu in okolici, zahvaljujoč se jim za lep sprejem (?) in zagotavljajoč jih, da bodo v mestu kmalu normalne razmere. Zadnjo sredo so se sezeli v njegovem stanu zastopniki vseh mest in vasi (?) v Istri in se mu zahvalili, ker jih je Italija osvobodila izpod avstrijskega jarja.

Italijanska vlada je proglašila 3. novembra narodni praznik vsled osvoboditve Trsta in Tridenta.

Ameriške vesti.

NOVINCI ODHAJajo V ARMADO DO PREKLICA.

Washington, D. C. — V političnih krogih govore, da ne odnehajo z vojaškimi pripravami, dokler ne bo podpisani mir, ali pa sklenjeno premirje, da garantira mir zaveznikom.

Ta stvar je postalja jasna na konferenci vojnega tajnika v petek popoldne.

"Sedan ni končni cilj sedanjega načina", je rekel mr. Baker, toda v načrtu je, da prodiram prej tako hitro, kot je mogoče. In naša aktivnost v proizvodnji potrebnih in vojaških naborov se bo nadaljevala z vso močjo. Sedaj ni sprememb v naboru načrta. Nabori se bodo nadaljevali.

Vojni tajnik ni hotel razpravljati o tem, kakšna bo situacija, ko bo podpisano premirje. Izvedeo se je, da je bil napravljen pritisk na vojni departmet, da odpove nadaljnje pozive v armado, ko bo podpisano premirje.

General Crowder je obdržal v petek s šefi svojega departmента konferenco, da razpravi s njimi o vojaških naborih.

"Pripravljen sem za vsak položaj, ki se razvije", je rekel general Crowder. "Nadaljujete z nabori, dokler ne izda general March (šef generalnega štaba) odredbe, da se z njimi preneha.

"Izdane niso bile odredbe, ki odgovarjajo pozive za novembra, in tudi ne bodo izdane; če bodo nadaljni pozivi pridržani, smo pripravljeni za situacijo."

V splošnem pričakujemo, da podpis premirja ne bo vplival na vojaško razmere doma. Toda mogoče, ko se izvedejo vse dolobe v podpisanim premirju in Nemčija ne bo mogla znova napasti zaveznikov, ampak bo polnoma bregmočna, da poneha vojaška aktivnost. Do sedaj se ne je takega zgodilo, kar označuje, da ne bodo registrirance klicali v vežbališča taborišča. Kadar ne bodo več klicali novincev v armado, bodo pooblaščene osebe izdale pozive v armado, ki so bili utaborjeni v armado, kot jih bodo pozvali.

Zavezniki odpirajo mostove pri Coblenzu, Kaiserslautru in Maincu in imajo pravico postaviti območja s tridesetimi kilometri v premeru.

Nemci se imajo umakniti v 19. decembra, premirje je veljavno za trideset dni, toda predsednik je govoril, "da je vojne konec." Nemško ceto se imajo umakniti iz Rusije, Rumunske in Turcije.

V BERLINU SO ZBRUHNILI ZOPET KRIVI BOJI.

Basel, 11. novembra. — V nedeljo sjetra je prišlo zopet do bojev med revolucionarnimi in kajzerjevimi "čotami" v Berlinu. Najhujši boji v nedeljo sjetra so bili pred kavarnico Victoria in Bauer, blizu Lustgartenja in arzenala, kjer so bili utaborjeni vojaški kadeti in boyasci.

POKLIC V ARMADO ODPOVEDAN.

Washington, D. C. 11. novembra. — Na odredbo predsednika Wilsona je general Crowder izdal

poslov v armado in odvod 252,000 moš v vojno taborišča.

Vojni tajnik Baker je naznačil, da se vse novino, ki so bili pozvani in niso dokončali svoje izvežbanja, vrnejo v civilno življenje. Vsi bodo dobili časten odpost.

Poslov za mornarico in mornariško pehoto niso prisadeti vsled teh odredib.

DRŽAVNA KOMISIJA NIMA PRAVICE POVIŠATI VOZNINE.

Chicago, III. — Čestnoželezniška odredba je propadla na splošnem glasovanju in sedaj bi radi čestnoželezniški interesi na drug način povisili vozino, ker jih povisiti v jarem nove monarhije.

Chicago, III. — Čestnoželezniška odredba je propadla na splošnem glasovanju in sedaj bi radi čestnoželezniški interesi na drug način povisili vozino, ker jih povisiti v jarem nove monarhije.

Državni pravnik Hoyne pravi, da državna komisija za javne potrebe nima pravice povisiti vozino na naduljeni ulični železniški.

Mr. Hoyne je rekel:

"Odredba iz leta 1907 je bila sprejeta od naduljeni čestnoželezniške družbe in dolga je pet let.

To je jasna beseda, če je naduljeni ulični železniški.

Čestnoželezniški družbi je potreben čas, da se zavrstijo v kuhanje.

Čestnoželezniški družbi je potreben čas, da se zavrstijo v kuhanje.

Čestnoželezniški družbi je potreben čas, da se zavrstijo v kuhanje.

Čestnoželezniški družbi je potreben čas, da se zavrstijo v kuhanje.

Čestnoželezniški družbi je potreben čas, da se zavrstijo v kuhanje.

Čestnoželezniški družbi je potreben čas, da se zavrstijo v kuhanje.

Čestnoželezniški družbi je potreben čas, da se zavrstijo v kuhanje.

Čestnoželezniški družbi je potreben čas, da se zavrstijo v kuhanje.

Z ognjem in mečem.

ZGODOVINSKI ROMAN.

Poljski spisal Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje.)

"Kukavica, povej koliko sinov naša bo dal Bog?"

Kukavica začne takoj kukati in zakukala ni več ni manj nego dvanajstkrat.

Namestnik je bil omamljen veselja.

"Oj, že starosta postanem; kako mi je Bog mil. Si slišala? Kaj!"

"Prav nič nisem slišala," odgovori Helena, zarudeka kakor višnja, "če ne vem, o čem ste povpraševali."

"No, saj lahko ponovim?"

"Ni treba."

Pri takih razgovorih in zabavah jima je minil dan, kakor sen. Na večer nastopi trenotek ganične in dolge ločitve. Namestnik je odšel proti Čehrinu.

VIII.

V Čehrinu je našel gospod Skretuski starega

Zaevilihovskega jako vznemirjenega in zbeganeva. Hrepene je pričakoval knezovega poslanca, ker so s Šic prihajale čedalje bolj grozne novice. Ni bilo več dvomiti, da namerava Hmelnički z orodjem v roki mačevati se za storjene mu krvicive in dobiti nazaj stare kozaške pravice. Zaevilihovski je vedel, da je šel v Krim h kanu, prosit ga pomoci. Nadejali so se, da se vsak čas vrne z njimi na Šic. Proti poljski ljudovladi so pripravljali na Niž veliko vojsko, ki bi ji mogla biti s pomočjo Tatarjev celo nevarna. Čedalje boj se je bližal vihar. Ukraino niso več preletavali nemci, neopisljivi strahovi, marveč zagotovila vojske in moritve. Veliki hetman, ki se je s početka malo tridal za to, počaknil se je sedaj s svojo vojsko v Čerkas. Odposlane straže kraljeve vojske so dohajale celo k Čehrinu; to pa, da bi oviralubežnike, ker so Kozaki iz mest in prostak trumoma utekali na Šic. Plemstvo se je zbiralo po mestih. Govorili so, da ima biti razglasena črna vojska po južnih vojvodstvih. Nekateri so, ne čakajo ukaza, poslali žene in otroke v gradove; sami pa so šli v Čerkas. Nesrečna Ukrajina se je razdelila v dva tabora; eden je hitel na Šic, drugi v kraljevo tabrojico. Ena stranka je hoteli ohraniti, kar si je pridobila z dolgoletnim trudom, druga je želela vstopiti do iste. Obe stranki sta nameravali onesnažiti bratovske roke v lastni krvi. Strašen prepir, predno si je poiskal verskih varokov, ki so bili Niškevem popolnoma neznanji, bil je že sam ob sebi nekaka bratovska vojska.

Če tudi so se kopiliči črni oblaki na ukrajinskem obzorju, ki so napovedovali hudo nevihto, v kateri globelji se je vse motalo in hrušalo ter že donel grom od enega konca do drugega, vendar narod ni vedel, kako bližu je že nevarnost. Nemara ni hotel prava povedati ni sam Hmelnički, ki je vedno pokiljal pisma gospodu Krakovskemu, kozaškega komisarju v kraljevem praporščaku. V njih se je pritoževal in ternal, ob enem pa zagovarjal zvestobo Vladislavu IV. in poljski ljudovladi. Si je mar s tem hotel dobiti časa ali pa z dogovori zaprečiti daljši preprič; o tem so različno sodili. Samo dva se nista dala za trenotek premotiti. Ta dva sta bila Zaevilihovski in pa stari Barabša.

Stari polkovnik je prejel ravnokar pismo od Hmelničkega. Bilo je polno psovka, groženj in natočevanj. "Z vso zaporoško vojsko ponizno prsim," piše Hmelnički, "da zadostite onim pravican, ki ste jih skrivali pri sebi. Ker ste jih tajili na svoj prid in korist, smatra vas vsa zaporoška vojska zmožnega, da zapovedujete ovcam ali svinjam, ne pa ljudem. Prosim pa vso milost odpuščenja, če vam na svojem revnem domu v Čehrinu nisem vstregel na praznik sv. Nikolaja, ker sem šel na Zaporozje brez vse vednosti in dovoljenja."

"Glejta, gospoda," reče Barabša Zaevilihovskemu in Skretuskemu, "kako brije norce z menoj; vendar sem ga jaz vojaštva dělil ter mu bil kakor oče."

"Obeta torej, da se z vso zaporoško vojsko ogliš za stare pravice," omeni Zaevilihovski. "Vojska med braji je že hujša, nego s sovražnikom."

Skretuski reče na to:

"Vidim, da se moram podvzeti; dajta mi gošpa pisma od onih, s katerimi bi se utegnil tam sestati."

"Za atamana koščevega ga imate!"

"Imam od samega kneza."

"Dam vam eno za enega iz kurenovih; a gošpod Barabša ima tam sorodnika Barabša; po teh poizveste vse. Pa kdo ve, če že ni prepozo to poslanstvo? Če hoče knez izvedeti, kaj se tam govori, je odgovor kratek: Slabe reči se slišijo. Če hoče vedeti, kako se ima obnašati, je kratek svet: Zbere naj, kolikor mogoče veliko vojsko in se s temi zdrži."

"Pošljite h knezu glasnika z odgovorom in nasvetom," reče gospod Skretuski. "Jaz moram iti, ker me je knez posal; knezovega narodila ne morem izpremeniti."

"Pa veste, da je strašno nevarna ta pot?" vpraša Zaevilihovski. "Že tukaj je narod tako razburjen, da je težavno človeku sedeti mirno. Ko bi ne bilo blizu kraljeve vojske, bi prosti narod kar planil na nas. Kaj šele tam! Greste zmaju v trelo."

"Gospod praporščak! Jona je bil že v rihem trebuhi, ne samo v trelu, pa je z boljo pomočjo še zdrav prišel na dan."

"Idite torej. Hvalim vše odločnost. V Kučak, znata že despeti varno; tam pa premejdite, kaj vam bo kazalo daleje početi. Grožički, star vojak, vas najbolje pouči o tem. H knezu pa bom šel najbrž sam. Če se imam biti na svoja star-

leta, storim to raje pod njegovim poveljništvom, nego pod katerim drugim. Medtem vam pripravim ladje in brodnicke, kateri vas popeljejo v Kučak."

Skretuski je šel naravnost v svoje stanovanje na trg, v knežje poslopje, da pripravi vse potrebno za odhod. Kljub nevarnosti potovanja, o kateri mu je pravil Zaevilihovski, je namestnik vendar z zadovoljnijo misil o njem. Imel je videti "Parohe" in Dneper malo da ne v vsej dolgosti do Niža, ki je bil za vitežko zemljo kakor začrana tajnost, h kateri je vleklo vsakega, ki je želel doživeti paključ. Marsikateri je doživel vse svoje dni na Ukrajini, a ni se mogel pohvaliti, da bi bil videl Šic. — zlasti če se ni hotel zapisati v "bratovstvo", za kar pa ni bilo med plemstvom desti privržen. Časi Samvela Zborovskega so minili in niso se imeli več povrniti. Nepristateljstvo med Šicem in Poljsko, ki je nastalo ob času Nalevajke in Poluka ni jenjalo, marveč se je še povečalo. Plemstva poljskega in tudi ruskega, ne razlikuječega se po veri in jeziku, je bilo vedno manj. Bulih Kurčeviči niso našli mnogo naslednikov. Sploh na Niž med bratovstvo je gonila plemstvo sedaj samo nezgoda in tolovaštvo, z eno besedo pregrehe, katere se niso dale omiti s pokoro.

Tako je tudi nekaka neprizorna tajnost, kakor dneprovške mgle, pokrivala ropanjeljno poljsko nizino. Pripravovali pa so o njej čuda; te je želel Skretuski videti z lastnimi očmi.

Nikakor tudi ni pričakoval, da se več ne vrne. Poslanec kneza Jeremije sprejemali so povsod s spoštovanjem.

Tako premišljivaje gleda iz svojega stanovanja skozi okno na trg. Medtem je minila ura za ura, kar se skretuskemu hipoma zdi, da vidi dve znani osebi, ki korakata k "Zvoneckovemu kotu", kjer je imel Vlah. Dojula svojo krčmo.

Pogleda ju še pozorneje; bila sta gospod Za-globa in Bohun.

Sla sta držeč se za roki; kmalu izgineta za temnimi vrati, nad katerimi je visela vejšča, ki je kazala krčmo.

Skretuski se začudi, da vidi tukaj Bohuna. Še večje začudenje mu je povzročevala njegova družba z gospodom Zaglobo.

"Redzijan, idli sem!" zakliče strežaju.

Strežaj se pritaže pri vrati stranske sobe.

"Čujo me Redzijan, pojdi v krčmo, v onole tam z znamenjem! Tam najdeš debelega plemiča ki ima na čelu luknjo; reči mu, da bi nekdo rad govoril z njim. Če pa te vpraša kdaj, ne povej mi."

Redzijan hiti proti krčmi. Če nekaj časa ga ugleda namestnik, da se vrača z gospodom Zaglobo.

"Zdravstvujte, gospod!" pozdravi ga Skretuski, ko se pokaže plemič pri sobnih vratih. "Ali me še poznate?"

"Če vas poznam! Naj me Tatarji na loj pretopi in sveče za mošče iz mene naredijo, če sem pozabil. Vi ste pred nekaj meseci pokazali pri Dopulu vrata Čaplinskemu; to mi je bilo posebno všeč, ker sem se na ta način oprostil enkrat ječe v Stambolu. Kaj dela gospod Povšinoga, grba Zeripliduri, s svojim devištvom in močem? Mu je vedno sedajo vrabc na glavo, smatrajoč ga za posušeno drevlo?"

"Gospod Podlipeta je zdrav; naročil mi je, da naj vas pozdravim."

"Kaj bogat plemič je, pa strašno bedast. Če odseče tako tri glave, kakor je njegova, znese mu to samo poltretjo, ker obglavi le tri tepe. Joj, kaj je vroče, akoravno smo šele v marcu. Jezik se grla prijemje."

"Imam s seboj kako dober med, nemara vam bo teknil."

"Bedak se ga brani, če razumen ponuja. Zlasti pa mi je še zdravnik priporočil piti med, da bi mi pregnal iz glave melahnolijo. Hudi časi za plemstvo se bližajo: dnevi jeze in nesreče. Čaplinski je ves otrpel strahu. K Dopulu me hodi več, ker tam kozaške staraške pijo. Jaz jedini še možko nastavjam nevarnostim, ter zahajam v družbo teh polkovnikov, dasiravno njih polkovništvo po štatu smrdi. Dober med! Res jako izvrsten! Od kod ga imate?"

"Iz Ljubna. — Je dokaj starešin tukaj?"

"Koga ni tukaj? Fedor Jakubovič je, stari Filon Dziedzialska je, in njima njuno očence v glavi: Bohun, ki mi je postal prijatelj, odkar sem ga prepričil in mu objabil ga posloviti. Vsi ti sede sedaj v Čehrinu in gledajo, na katero stran bi se obrnil, ker se je javno ne smejlo oglašiti pri Hmelničku. A če se ne oglašijo, bo to moja zasluga."

"Kako! Pojasnite mi!"

"Ko pijemo skupaj, pridobivam jih za Poljsko ter jih nagovarjam k zvestobi. Ako mi kralj za to ne da starostva, verjemite gospod, da ni več pravice v Poljski, niti nagrade za zasluge; potem je boj se sedeti pod kurjo gredo, nego izpostavljati za obene koristi svoje glavo."

"Bolje bi se izpostavljati, ko bi se bili z njimi, ker vidi se mi, da tako le brezvsečno trate denar; na ta način jih ne pridobite."

"Jaz trošim denar! Za koga me vendar imate? Torej ni dosti, da sem se potovariščil z njimi, da bi moral še za nje plačevati! Jaz smatrám za naklonjenost, da jim dovoljujem plačati zase."

"A Bohun, kaj dela tukaj?"

"Nastavlja uho, kaj je slišati s Šic, kakor tudi drugi. Zato je prišel sam. Je ljubčak vseh Kozakov. Laskajo se mu kakor opice; zekajo gotovo je, da perejelski polk pojde za njim, ne pa za Lobodo. A kdo se, komu se pridruži Kozaki Krečovskega? Kadars je treba iti na Turka ali Tatarja, takrat je Bohun Niškevem brat. Sedaj kako omahuje. V pljanosti mi je priznal, da ljubi plemenitaščino in se hoče ozentiti z njim. Zato pa mu ne pristuje, da bi se na večer pred poroko s kmeti brati. Zato hoče, da ga naj poslovim in mu pomagam k grubu. Jako izvrsten je ta vaš med!"

"Hočete še pititi?"

"Hočem, hočem! V krčmah ne prodajajo tako medice."

"Ste ga vprašali, kako se imenuje ona plemenitaščina, s katero se hoče poročiti?"

Deseti brat.

ROMAN.

Spisal Josip Jurčič.

"O, še se najdejo!" odgovori Kvas — "toda jaz sem malo okušen takih veselic."

"Verjamem, verjamem," pravi Dolef in potegne hitro tri pote na gosto dima, da bi zopet pravil dajje o svojih urieh. "No, ljudje so se izprevrigli, nemara, da že ni več pravih pivev. 'Tempora mutantur!' (časi se izpreminjajo). Tisti moj tovariš Frik je bil svoje dni tak, da je vinski kar trosil denar — trosil, razumete? No zdaj pa ljudje pripovedujejo, da je neki na Štajerskem sodnik in si je tako prelevil poprejjanjo kozlo in pamet, da ga ne pije kaževe več in da si je naskoparil že veliko premožja. Samo jaz sem se stari ostal in bom ostal najbrž do groba. Včasih sem že rekjal, da bom popustil pitje, ali ne gre in ne da se. Kamor se človek enkrat vpreže, tam mora voziti po suhih in po blatinah cesti. 'Vino pellite euras' se bere v Horaciju, če se ne motim." (Z vinom si prenajte skribi.)

"Dobr spomin imate, da niste se pozabili takih izrekov. Ali ste se potlej še kaj pečali s knjigami?" vpraša Lovre.

"O kaj še!" odgovori Dolef. "Kar je rajni oče umri, sem puštil ves uk. K vojakom sem jo bil pobrisal, pa je nisem mogel daleč pragnati. Dejali so, da sem vedno pijan, pa pijan sem bil malokdaj. Res sem ga zvracač kakor tisti v pesni:

En starček je bil,
je vince rad pil:
kozarek izpraznil,
je druz'ga nailil. . .

ali znal sem ga tudi nositi. Kar mi je bil pa oče pustil dote, tisto je šlo s vragom; pa naj gre v božjem imenu, saj mi mora brat Benjamin dajati kot do smrti in pri tem se se vendar ulovi včasih kakoboj.

"Ali če človek preveč pije, si prikrajše življenje in človek živi to za to, da stori sebe in druge prene... . ."

"Le tiho, le tiho, že vidim, da tisti v vas kos filozofa in da bi me radi izpreobrnili. Pa saj veste, kdaj se pijane izpreobrnje: kazaj se v jamo zvrne. Kazaj, tega se skrivam, da sem pijane; ko sem vas videl, precej sem vam povestil, da me heste spoznali. Jaz tudi vem, da bi bilo morda bolje zame, če bi se ne bil navzel te navede. Ali kar je, to je, in mir bedi! Zato me še ni nikoli nihče slíšal, da bi mu reklo: pijanec, ampak pravim zmerom: varuj se vraga, delaj tako, kakor me slišiš, ne tako, ker mora vidiš. Pa se bova že še kaj pomenila o moži šoli in drugih rečeh. Zdaj grem dol in vas, če imajo kaj primake za suho grlo. Če ste prinesli s seboj kaj učenih bukev, jih bova enkrat skupaj pregledala in še en se bo pomladil in se še marščiš."

Lovre je še precej časa gledal za starem, kako je okračil čez vrt. Noge so se mu že opjetale, na gosto je že stopal; vse je opomnilo na to, da njih daleč tisti čas, ko bode konec življenju tegota moga, in vendar mu je bila strast še tako živa! Pa čudna reč to, da more človek drugače ravnati, kaj mu vede — največja moč v njem.

ČETRTTO POGLAVJE.

Pogovor vmes uname od modrih se jim glav, od slavnosti življenja in od njega težav; in če se menim z njimi, nobenemu ni mar, da nisem bil še v Rimi, na vojski še nikdar.

Fr. Levstik.

Ako je kdo iz tega, kar smo do sedaj pravili o Kvasu, sodil, da bodo najmanjša dejanja njegova načrt